

16. juni 2009

Tegningesagen i al-Qaidas ideologiske perspektiv

Sammenfatning

Ideologisk propaganda er en vigtig del af terrorgruppers eksistensgrundlag. Terrorgrupper, uanset om de har en venstre- eller højreekstremistisk, separatistisk eller islamistisk baggrund, bruger ideologisk argumentation for at radikalisere deres medlemmer og sympatisører, samt for at retfærdiggøre deres terroraktioner. Al-Qaidas fokus på tegningesagen og Danmark og efterfølgende angreb på den danske ambassade i Islamabad i juni 2008 er et eksempel på dette.

Siden tegningesagen og særligt efter genoptrykningen af Muhammed-tegningerne i februar 2008 har der været et skærpet fokus på Danmark fra al-Qaida. Al-Qaidas ledelse har flere gange fordømt offentliggørelsen af tegningerne af profeten Muhammed, der fra al-Qaidas ideologiske perspektiv betragtes som et angreb på islam.

Mens al-Qaida reagerede relativt sent på udgivelsen af tegningerne i 2005, har reaktionen efter genoptrykningen i 2008 været markant skarpere og udviklet sig til at blive en mærkesag for al-Qaida med angrebet på den danske ambassade i Islamabad i juni 2008 som foreløbig kulmination. Al-Qaida har taget ansvar for angrebet blandt andet med en længere video fra den 4. september 2008. Efterfølgende har al-Qaida offentliggjort flere videoer med omtale af Danmark og tegningesagen.

Udover al-Qaida har andre grupper, der relaterer sig til al-Qaida, også reageret på tegningerne og udgivet videoer med omtale af Danmark. Danmark er således kommet i fokus for al-Qaida og andre militante islamistiske grupper og netværk, der deler eller er inspireret af al-Qaidas ideologi.

Indledning

Denne analyse ser på tegningesagen i al-Qaidas ideologiske perspektiv. Ideologisk propaganda er en vigtig del af terrorgrupperes eksistensgrundlag. Terrorgrupper, uanset om de har en venstre- eller højreekstremistisk, separatistisk eller islamistisk baggrund, bruger ideologisk argumentation for at radikalisere deres medlemmer og sympatisører samt for at retfærdiggøre deres terroraktioner. Al-Qaidas fokus på tegningesagen og Danmark og efterfølgende angreb på den danske ambassade i Islamabad i juni 2008 er et eksempel på dette.

Al-Qaidas fordømmelser af tegningerne

Jyllands-Posten offentliggjorde 12 tegninger af profeten Muhammed den 30. september 2005. Al-Qaidas officielle reaktion på tegningerne kom forholdsvis sent og først efter de folkelige protester i en række muslimske lande i januar og februar 2006.

Der sker dog et skifte i intensiteten og hyppigheden af al-Qaidas retoriske udfald mod tegningerne og Danmark efter genoptrykkningen i februar 2008.

Usama Bin Laden fordømte i en tale lagt på internettet den 19. marts 2008 tegningerne som en del af "korstoget [mod islam]". Danmark nævnes ikke specifikt i talen, hvor tegningerne omtales som værre end drab på muslimske kvinder og børn.

I april 2008 opfordrede det ledende al-Qaida medlem, Ayman al-Zawahiri, alle muslimer til at skade Danmark med alle midler på grund af tegningerne. Opfordringen indgik i en besvarelse af spørgsmål på internettet.

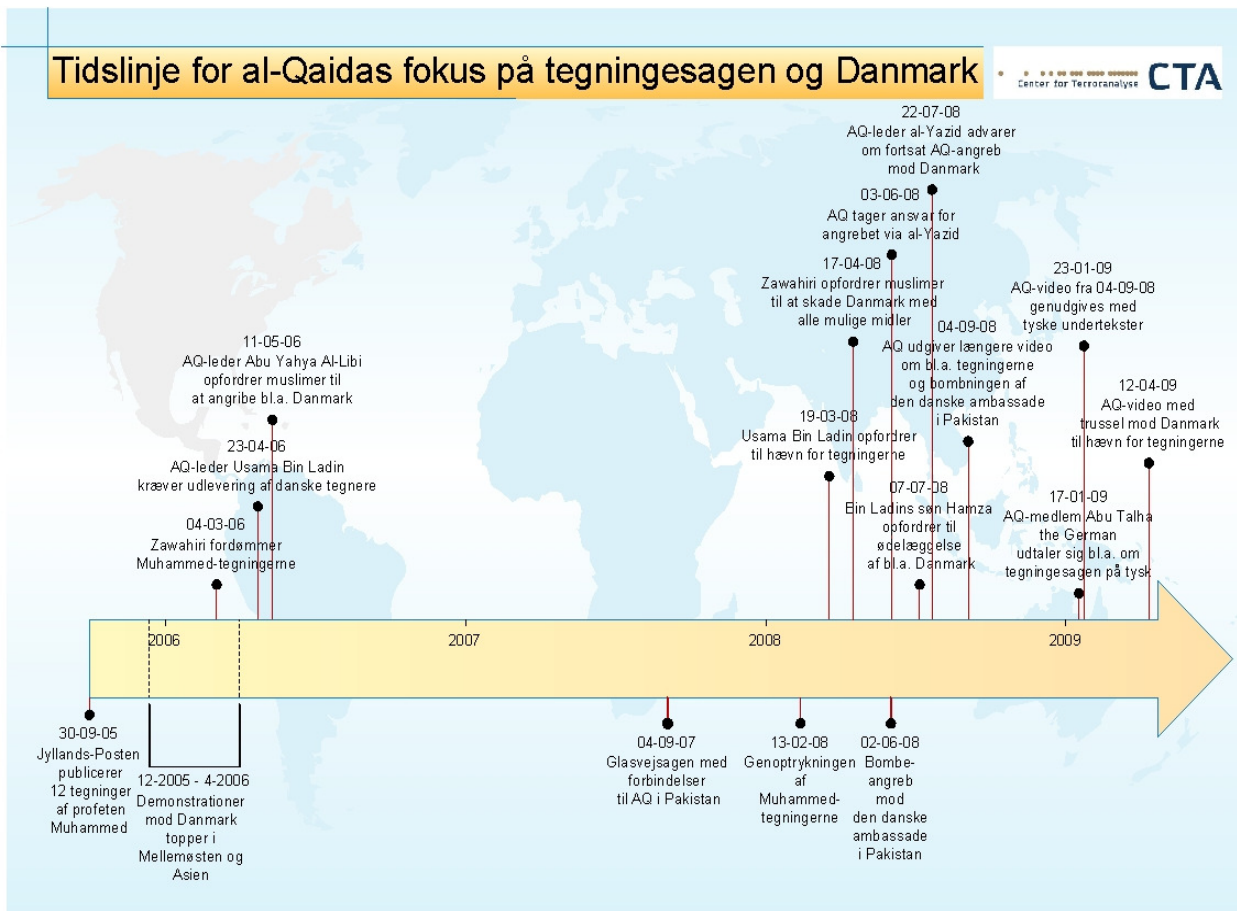
Efter selvmordsangrebet på den danske ambassade i Islamabad den 2. juni 2008 tog en af al-Qaidas topledere, Mustafa Abu al-Yazid, alias Sheikh Said al-Masri, i en udtalelse dateret den 3. juni 2008 ansvaret for angrebet. Angrebet var ifølge udtalelsen hævn for tegningerne.

Den 22. juli 2008 udtalte Said al-Masri på pakistansk tv, at al-Qaida er stolt over at have udført angrebet, og at Danmark er en nation, der har fornærmet profeten Muhammed, og "hvis hjerte er fyldt med modstand/had mod muslimer". Han advarede om nye angreb mod Danmark og andre lande, der fornærmer islam.

Al-Qaida omtalte i en længere video lagt på internettet den 4. september 2008 igen terrorangrebet mod den danske ambassade i Islamabad, herunder med udtalelser fra selvmordsbombere. I videoen begrundes angrebet igen med tegningesagen.

Al-Qaidas fokus på tegningesagen og Danmark er fortsat i 2009. Et tysk AQ-medlem, Abu Talha, udtalte sig den 17. januar 2009 bl.a. om tegningesagen i en længere video. Den 23. januar 2009 blev videoen fra den 4. september udgivet med tyske undertekster og den 12. april 2009 nævnte det amerikanske al-Qaida medlem Adam Gadahn tegningesagen og Danmark i en længere video.

Illustrationen nedenfor viser udsvingene i al-Qaidas fokus på tegningesagen og Danmark samt centrale begivenheder i relation hertil. Al-Qaida har dog også i samme periode været aktiv i relation til bl.a. konflikterne i Afghanistan og Irak, samarbejdet med andre terrorgrupper og fremsættelse af trusler mod andre lande end Danmark.

Al-Qaidas ideologi og retorik

Al-Qaidas ideologiske budskab er meget simpelt. Al-Qaida formidler et billede af sig selv som frontkæmper for islam og alverdens muslimer. Ifølge al-Qaidas verdensopfattelse er islam og muslimer under konstant angreb fra Vesten, nærmere bestemt den såkaldte "zionistisk-kristne alliance". Al-Qaida kræver, at alle muslimer deltager i den hellige krig mod denne alliance.

Budskabets enkelthed og universelle karakter letter formidlingen af budskabet og giver mulighed for at inddrage en bred vifte af politiske og religiøse emner, historiske begivenheder osv.

Al-Qaida ledelsen bruger ofte samme retoriske teknik, når de formidler dette budskab, hvor følgende hovedemner kombineres for at legitimere al-Qaidas trusler, opfordringer til terror og terroraktioner:

- **Grundlæggende islamiske principper**, herunder udvalgte vers fra Koranen og profeten Muhammeds ord og gerninger (de såkaldte hadither). Al-Qaida tager disse ud af deres oprindelige kontekst. De religiøse referencer bruges til at retfærdiggøre al-Qaidas militante aktiviteter fra et religiøst perspektiv. F.eks. citerer Said al-Masri i udtalelsen efter ambassadebombningen i Islamabad, og dermed i begrundelsen for angrebet, et vers fra Koranen om, at dem, "der krænker Guds udsending har en pinefuld straf i vente".
- **Historiske begivenheder** som f.eks. krige i profetens tid, korstogene og vestlig kolonialisme. Al-Qaida bruger typisk historiske begivenheder, der er generelt kendte i den muslimske verden, for at underbygge deres synspunkter i forhold til aktuelle begivenheder.
- **Aktuelle begivenheder** bruges af al-Qaida til at bekræfte al-Qaidas påstand om Vestens evige og fortsatte angreb på islam og muslimer. Det er primært emner som Vestens rolle i forbindelse med f.eks. konflikterne i Irak og Afghanistan, den vestlige militære tilstedeværelse samt politiske og kulturelle indflydelse i den muslimske verden.

På denne måde kæder al-Qaida politiske, historiske og religiøse betragtninger sammen i én sammenhængende "fortælling", hvilket udgør en vigtig del af gruppens ideologiske grundlag. Al-Qaida har igennem sin retorik og handlinger valgt at anvende tegningerne i denne fortælling.

Tegningerne set ud fra al-Qaidas ideologi

Set fra al-Qaidas ideologiske perspektiv er tegningerne blot endnu et angreb på islam fra Vesten – denne gang fra Danmark.

Men når Bin Laden i talen fra marts 2008 siger, at tegningerne er værre end drab på muslimske kvinder og børn, kan det forstås således, at tegningerne er et angreb på selve essensen i det globale muslimske fællesskab og religionen islam. Tegningerne opfattes således som et angreb mod hjertet af det, al-Qaida påstår at forsvare.

I dette forsimplede ideologiske perspektiv er Danmarks rolle i konflikterne i Irak og Afghanistan mindre relevant og nævnes derfor ikke i al-Qaidas udtalelser om Danmark og tegningerne.

Mens al-Qaida reagerer relativt sent på udgivelsen af tegningerne i 2005, har reaktionen efter genoptrykkningen i 2008 været markant skarpere med angrebet på den danske ambassade i Islamabad som den foreløbige kulmination.

Det er muligt, at al-Qaida har reageret på tegningerne ud fra ideologiske såvel som mere pragmatiske motiver. Det har således været nemt for al-Qaida at kritisere noget, som tusinder allerede havde taget afstand fra. Siden hen har reaktionerne i 2008 vist, at al-Qaida nu fokuserer på Danmark som en fjende, og at tegningerne er blevet en mærkesag.

Al-Qaida har formentlig erkendt, at al-Qaida-relaterede gruppers brutale fremfærd i bl.a. Irak med mange muslimske ofre til følge har haft en negativ betydning for al-Qaidas mulighed for at opnå folkelig opbakning, og at den manglende opbakning har været medvirkende til, at al-Qaida i det hele taget er svækket i Irak.

Al-Qaidas opmærksomhed på, at civile muslimske ofre kan svække opbakningen fra andre militante netværk fremgår af bl.a. al-Qaida lederen Said al-Masris udtalelse om, at angrebet mod den danske ambassade i Islamabad blev planlagt på en måde, så man undgik, at uskyldige muslimer døde under angrebet.¹

---

¹ Angrebet fandt sted uden for åbningstiden for viseringer mv., alligevel blev flere tilfældige pakistanere dræbt under angrebet.

Betydning for truslen fra militante islamistiske netværk

Al-Qaidas fokus på og retorik mod Danmark kan have en afsmittende effekt på al-Qaida-relaterede grupper som f.eks. 'al-Qaida i de Islamiske Maghreb-lande' (AQIM) og al-Shabaab i Somalia. Men dette kan også være gældende for andre grupper og netværk, der er inspireret af al-Qaidas ideologi, herunder netværk i Danmark eller i andre europæiske lande.

Disse grupper og netværk har mulighed for at markere sig over for al-Qaida ved at følge opfordringerne om at ramme Danmark. Angreb mod danske interesser kan desuden styrke gruppernes medieomtale og muligheder for støtte fra militante sympatisører.